

PISA

IN FOCUS

22

εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική

Πώς τα πηγαίνουν οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο στα σχολεία με χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο;

- Οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο συχνά καλούνται να ξεπεράσουν πολλαπλά εμπόδια ταυτόχρονα, προκειμένου να επιτύχουν στο σχολείο.
- Στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ, οι χαμηλές επιδόσεις των μεταναστών μαθητών συγκριτικά με τους γηγενείς μαθητές έχουν ισχυρή συσχέτιση με το χαμηλό κοινωνικό επίπεδο του σχολείου, το οποίο αποτυπώνεται στην αναλογία των μαθητών με μητέρες που έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.
- Η συγκέντρωση μεταναστών μαθητών σε ένα σχολείο ή μαθητών που δεν μιλούν τη γλώσσα διδασκαλίας στο σπίτι, δεν έχει τόσο ισχυρή συσχέτιση με τις χαμηλές επιδόσεις.

Οι διάφορες πολιτικές και πρακτικές που έχουν επιλεγεί για την ενσωμάτωση των μεταναστών μαθητών στα εκπαιδευτικά συστήματα κάθε χώρας –και στην κάθε κοινωνία, γενικότερα– προκαλούν πολλές διαφωνίες και έντονες αντιδράσεις. Κατά πόσο επηρεάζει η υψηλή συγκέντρωση μεταναστών μαθητών που δεν μιλάνε στο σπίτι τη γλώσσα διδασκαλίας τις σχολικές επιδόσεις τόσο των ιδίων όσο και των συμμαθητών τους; Πώς συσχετίζεται η διαφορά στις επιδόσεις μεταξύ μεταναστών και γηγενών μαθητών με το μέσο κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο των σχολείων στα οποία φοιτούν;

Οι μετανάστες μαθητές αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις στην εκπαίδευσή τους...

Τα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα και η μετανάστευση συνδέονται στενά. Οι περισσότεροι μετανάστες εγκαταλείπουν τις χώρες

τους αναζητώντας καλύτερες οικονομικές προοπτικές. Μόλις οι μετανάστες φτάσουν στη χώρα υποδοχής, συχνά εγκαθίστανται σε κοινότητες όπου υπάρχουν και άλλοι μετανάστες με ίδιες πολιτισμικές καταβολές, γλώσσα, και συχνά παρόμοιο κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο. Οι μετανάστες συνήθως απασχολούνται σε χαμηλά αμειβόμενες εργασίες και έχουν περιορισμένες δυνατότητες έγκρισης δανείων, με αποτέλεσμα να έχουν περιορισμένες δυνατότητες επιλογής κατοικίας. Τα παιδιά τους συχνά φοιτούν μαζί στα ίδια σχολεία, τα οποία συνήθως συγκεντρώνουν υψηλά ποσοστά μεταναστών μαθητών. Κατά συνέπεια, οι μετανάστες μαθητές δεν κατανέμονται ομοιόμορφα στα σχολεία αλλά έχουν την τάση να συγκεντρώνονται σε ορισμένα σχολεία. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτά τα σχολεία έχουν σχετικά μεγάλο αριθμό μεταναστών και χαμηλότερο μέσο κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο από άλλα σχολεία. Κατά συνέπεια, συχνά οι μετανάστες μαθητές πρέπει να υπερνικήσουν πολλαπλά εμπόδια ταυτόχρονα προκειμένου να επιτύχουν στο σχολείο: το εμπόδιο της γλώσσας, το μεταναστευτικό τους υπόβαθρο και το μη ευνοημένο περιβάλλον – καθώς και το γεγονός ότι πολλοί από τους συμμαθητές τους αγωνίζονται να ξεπεράσουν τα ίδια εμπόδια για να πετύχουν στο σχολείο.

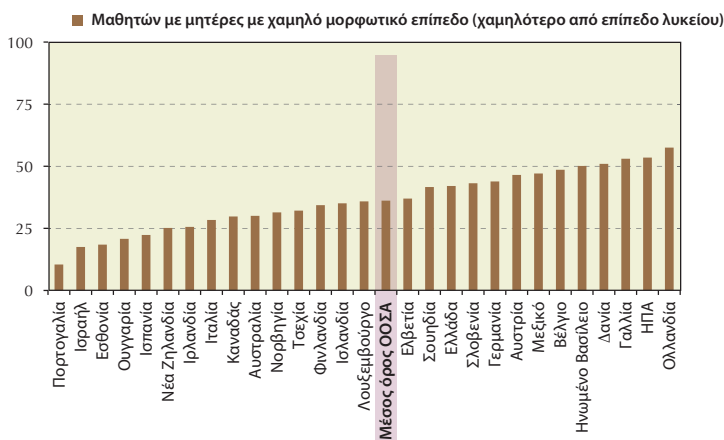
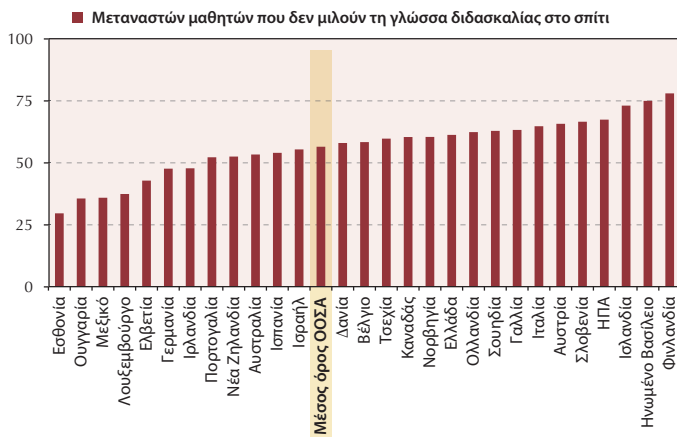
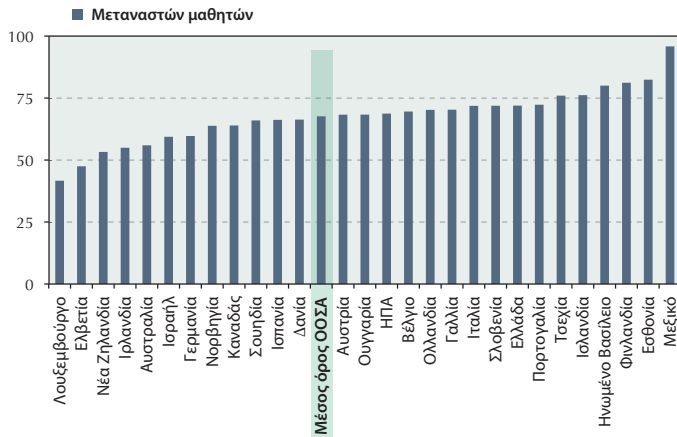

PISA

IN FOCUS

Εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες μαθητές

Ποσοστό όλων των μεταναστών μαθητών που φοιτούν στα σχολεία με την υψηλότερη συγκέντρωση ...

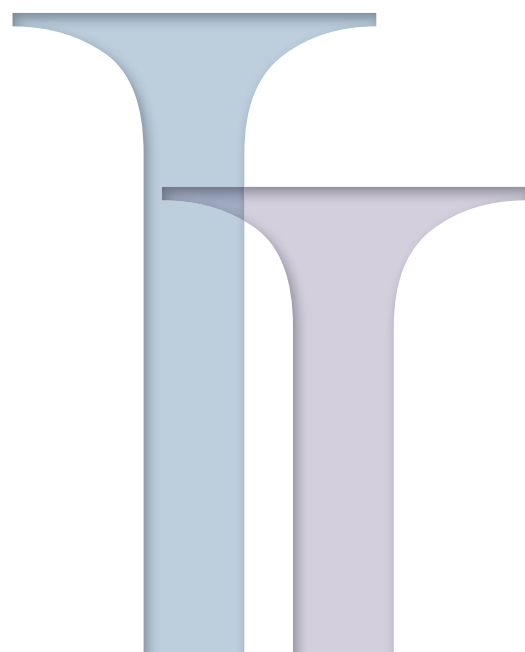

Σημείωση: Οι χώρες κατατάσσονται με αύξουσα σειρά για κάθε επιμέρους δείκτη.
 Πηγή: OECD (2012), *Untapped Skills: Realising the Potential of Immigrant Students*, Σχήμα 5.8 και Πίνακας 5.4.

Δεν είναι απλό να αποσαφηνιστεί η σχέση ανάμεσα στο μεταναστευτικό υπόβαθρο, τις γλωσσικές ικανότητες και το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο. Παρ' όλα αυτά, τα δεδομένα του PISA δείχνουν με ποιον τρόπο οι τρεις αυτές μεταβλητές συσχετίζονται και σε ποιο βαθμό συνδέονται με τη σχολική επίδοση.

...μία από τις προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά του σχολείου όπου φοιτούν.

Η παρούσα ανάλυση των δεδομένων του PISA 2009 εστίασε σε τρεις διαφορετικές περιπτώσεις σχολείων: α) σχολεία με την υψηλότερη συγκέντρωση μεταναστών μαθητών, β) σχολεία με την υψηλότερη συγκέντρωση μεταναστών μαθητών οι οποίοι μιλούν διαφορετική γλώσσα στο σπίτι από τη γλώσσα διδασκαλίας στο σχολείο, και γ) σχολεία με την υψηλότερη συγκέντρωση μαθητών των οποίων οι μητέρες έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Μητέρα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η οποία δηλαδή δεν έχει φοιτήσει στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση –γεγονός που είναι συχνό φαινόμενο σε πληθυσμούς μεταναστών–, αποτελεί δείκτη κοινωνικο-οικονομικής ανισότητας.

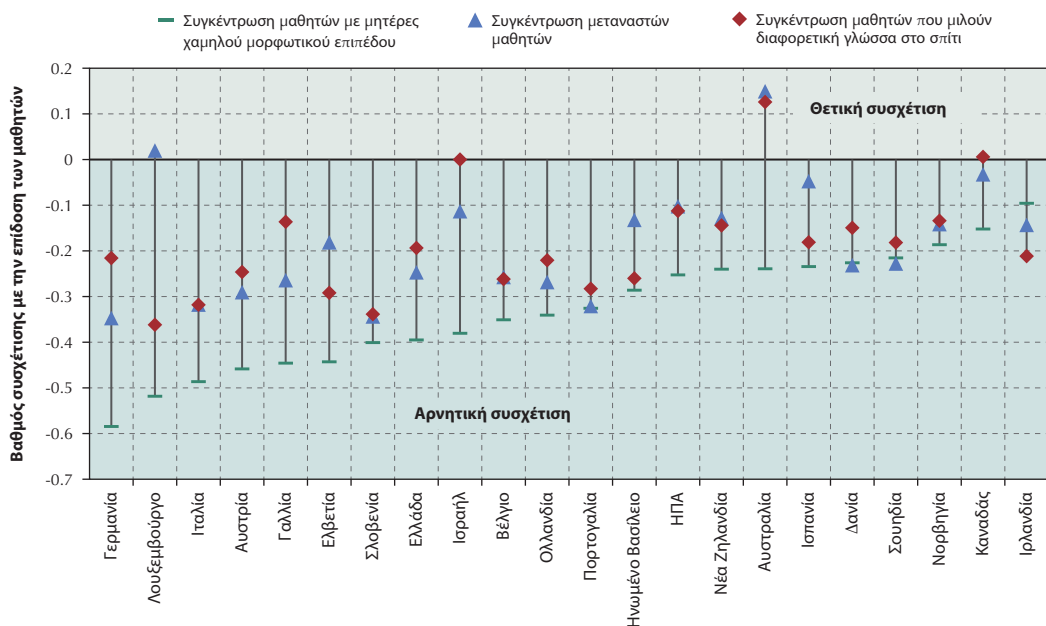

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών ως προς τον τρόπο με τον οποίο είναι κατανοημένοι οι μετανάστες μαθητές στα σχολεία. Στη Νέα Ζηλανδία, για παράδειγμα, το 50% των μεταναστών μαθητών – ποσοστό πολύ χαμηλότερο από το 68% που αποτελεί τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ– φοιτούν σε σχολεία με υψηλά ποσοστά μεταναστών μαθητών. Επιπλέον, η συγκέντρωση μεταναστών μαθητών σε σχολεία με χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο είναι σχετικά μικρή στη Νέα Ζηλανδία: μόνο ένας στους τέσσερις μετανάστες μαθητές –σε σύγκριση με το μέσο όρο του ΟΟΣΑ που είναι 36%– φοιτά σε σχολείο με μεγάλο αριθμό μαθητών των οποίων η μητέρα έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Στη Γερμανία, η συγκέντρωση μεταναστών μαθητών στα σχολεία είναι μέτρια, ίδια περίπου με το μέσο όρο του ΟΟΣΑ, ενώ η συγκέντρωση μεταναστών μαθητών σε σχολεία με χαμηλό κοινωνικο-

οικονομικό επίπεδο είναι υψηλότερη από το μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η υψηλή συγκέντρωση μεταναστών μαθητών στα σχολεία συνοδεύεται από υψηλή συγκέντρωση μαθητών στα πλέον υποβαθμισμένα σχολεία.

Όταν αναλύονται οι επιδόσεις των μαθητών υπό αυτό το πρίσμα, διαπιστώνεται ότι οι χαμηλές επιδόσεις, κυρίως των μεταναστών μαθητών, συσχετίζονται πολύ ισχυρά με σχολεία με υψηλό ποσοστό μαθητών με μητέρες που έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Αυτό το εύρημα δείχνει ότι οι μετανάστες μαθητές, και όχι μόνο, αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην προσπάθειά τους να επιτύχουν στο σχολείο όταν φοιτούν σε σχολεία όπου συγκεντρώνονται υψηλά ποσοστά μαθητών που αντιμετωπίζουν παρόμοια κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα.

Η υψηλή συγκέντρωση μαθητών με κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα συσχετίζεται ισχυρά με χαμηλές επιδόσεις μεταναστών μαθητών στην Κατανόηση Κειμένου

Σημείωση: Οι χώρες κατατάσσονται με αύξουσα σειρά του βαθμού συσχέτισης της επίδοσης των μαθητών με τη συγκέντρωση μαθητών ανά σχολείο με μητέρες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.
 Πηγή: OECD (2012), *Untapped Skills: Realising the Potential of Immigrant Students*, Σχήμα 5.9 και Πίνακας 5.6.

PISA

IN FOCUS

Αντίθετα, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ούτε το ποσοστό των μεταναστών μαθητών στο σχολείο ούτε το ποσοστό των μαθητών που μιλούν μια διαφορετική γλώσσα συσχετίζονται πολύ ισχυρά με χαμηλή επίδοση. Με άλλα λόγια, η φοίτηση σε σχολείο με μαθητές από διαφορετικές χώρες ή με μαθητές που μιλάνε διαφορετικές γλώσσες δεν εμποδίζει τη μάθηση σε τέτοιο βαθμό όσο η φοίτηση σε σχολείο με υψηλή συγκέντρωση μαθητών από μη ευνοημένο περιβάλλον, δηλαδή μαθητών των οποίων η μητέρα έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Πράγματι υπάρχουν πολλά σχολεία με υψηλές επιδόσεις όπου φοιτά μεγάλος αριθμός μεταναστών μαθητών. Συχνά, αυτές οι υψηλές επιδόσεις είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων εθνικών ή τοπικών εκπαιδευτικών πολιτικών, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να υποδεχτούν –και να αξιοποιήσουν στο μέγιστο βαθμό– ετερογενείς μαθητικούς πληθυσμούς.

Για παράδειγμα, πολλά σχολεία στην επαρχία Αλμπέρτα του Καναδά παρουσιάζουν ακριβώς αυτήν την εικόνα. Μεταναστευτικές πολιτικές οι οποίες έχουν ως στόχο άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο μπορούν επίσης να βελτιώσουν τις επιδόσεις των σχολείων. Σε άλλες περιπτώσεις, κάποια ιδιωτικά σχολεία με υψηλές επιδόσεις επιλέγουν ειδικά μαθητές από άλλες χώρες, προσφέροντάς τους διεθνώς αναγνωρισμένα προγράμματα σπουδών.

Συμπερασματικά: Οι επιδόσεις των μαθητών δεν επηρεάζονται απαραίτητα αρνητικά από τη συγκέντρωση μεταναστών μαθητών στο σχολείο ή την τάξη. Όμως, η παρουσία μεγάλου αριθμού μαθητών που προέρχονται από δυσμενές κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον συσχετίζεται έντονα με χαμηλές σχολικές επιδόσεις. Επομένως, η μείωση ανά σχολείο του αριθμού μαθητών που προέρχονται από δυσμενές κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον αποτελεί ένα καλό πρώτο βήμα για επιτυχή ενσωμάτωση των μεταναστών μαθητών στο σχολείο και, κατά συνέπεια, στην κοινωνία.

Για περισσότερες πληροφορίες

Επικοινωνία: Pablo Zoido (Pablo.Zoido@oecd.org)

Βλέπε OECD (2012), *Untapped Skills: Realising the Potential of Immigrant Students*, OECD Publishing και όλους τους σχετικούς πίνακες.

Επισκεφθείτε

www.pisa.oecd.org

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.):

<http://www.iep.edu.gr/pisa>

Η απόδοση στα ελληνικά και η συνάφειά της με το πρωτότυπο κείμενο αποτελεί ευθύνη μέλους της Ομάδας PISA (Θ. Τσιφλίκας) του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Ελλάδας και της Δρ Α. Κ. Ρετάνη (ΕΑΠ).

Η ηλεκτρονική προσαρμογή έγινε από την Δ. Κομνηνού (Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής).